

5. Sorold fel a jó csoportvezető tulajdonságait!

értelmes	9
jól tanul	9
türelmes	17
barátságos	2
segít a gyengéknek	21
példamutató	6
megértő	1
talpraesett	1

Csak csoportvezetőknek!

Mi a problémád?

nincs:	4 fő
fegyelmetlenség:	1 fő
nem tudok elég gyorsan magyarázni:	1 fő

Van-e sikerélményed?

igen:	5 fő
— „A közös, jól végzett munka értékelése.” („jó”, „pirospony”)	
— „Csaba ötöst kapott.” (Ő a csoport leggyengébb tanulója.)	
— „Amikor a mi csoportunk az első, és mindenki meg is értette.”	
Egy csoportvezető nem írt sikerélményről.	

A felmérést értékeltem, sokat nyújtott a tanulók újabb megismeréséhez, és alátámasztotta az előzőekben leírtakat.

A csoportmunka alkalmazását az oktató- és nevelőmunka eredményességének szempontjából ajánlom minden kollégának.

IRODALOM

Buzás L.: A csoportmunka, Tankönyvkiadó, Budapest, 1974.

G. Donát B.: Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában. Akadémiai Kiadó, Bp., 1980.

PÉTER ETELKA

Gödöllő

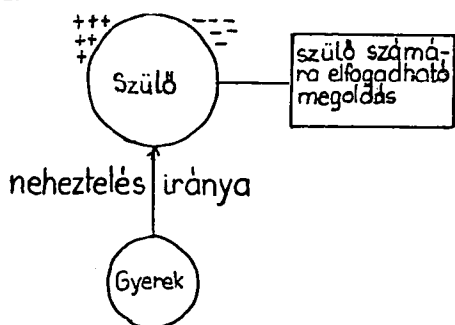
Motivációk osztályfőnöki órákon — a család témakörben — Gordon módszereinek és a drámapedagógia eszközeinek felhasználásával

Szeretném több éves tapasztalataimat közreadni, melyekkel sikereket értem el a személyiségfejlesztésben, a közösségformálásban 5—8. osztályig. Társadalmunkban is égető probléma a család. Ezért is fontos feladatunk a családi életre nevelés az iskolában. Nehezen nyílnak meg a 10—14 éves gyerekek, pedig sok mondanivalójuk, problémájuk van. Segítségként Thomas Gordon módszereit és drámapedagógia eszközeit használom.

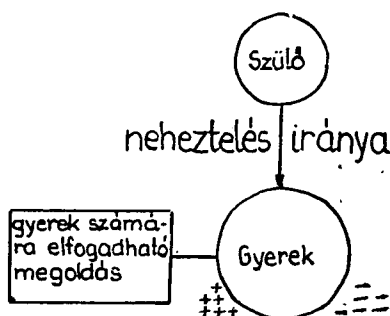
Gordon 3 módszert dolgozott ki a tanári és szülői hatékonyság fejlesztésére, a viselkedés vizsgálatának tükrében.

Az I. és II. módszer a győzelem—vereség szemléletén alapszik, másképpen hatalmi módszernek is nevezik.

I.

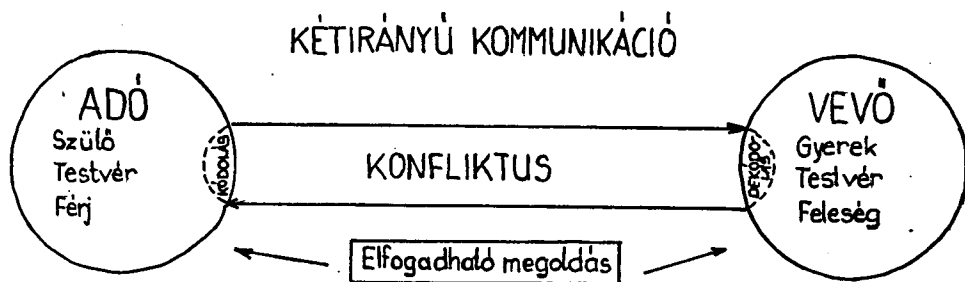

II.

III. módszer az, amely igazi problémamegoldó módszer. Folyamata hatlépéses.

III.

1. A probléma (konfliktus) meghatározása.
2. A lehetséges megoldások keresése.
3. A megoldások értékelése.
4. A legjobb megoldás kiválasztása (döntéshozatal).
5. A döntés végrehajtási módjának meghatározása.
6. A megoldás sikerességének utólagos értékelése.

Három falképpen szemléltetem a gyerekeknek Gordon módszereit, aztán ismertetem a megoldásra váró konfliktushelyzetet, problémát. A megoldások után megbeszéljük, kik, melyik módszerrel oldották meg a problémát.

Tisztázzuk a KONFLIKTUS szó jelentését = összeütközés, nézeteltérés. A konfliktus elkerülése végett KOMMUNIKÁCIÓra van szükség. (Kommunikáció = kapcsolatteremtés, 8-os magyar nyelvtani anyag is.) A kommunikáció létrejöttéhez szükség van: ADÓra, VEVŐre, KÓDra, KONTAKTUSra, CSATORNÁra. Ha a III. módszer táblázatát megvizsgáljuk, behelyettesíthetjük az adót, vevőt stb. a családtagokkal.

Egy pár szót a drámapedagógiai játékokról is előzetesen: Ha jól alkalmazzuk, elősegíti az aktivitást, az ön- és emberismeretet gazdagítja, önálló gondolkodásra serkent, fejleszti a beszédképességet, a térbeli biztonságot javítja.

A szerepjáték már óvodáskorban kezdődik, s az életkor előrehaladtával fokozatosan fejlődik. A szituációs játékok során a következőkkel foglalkoznak a gyerekek:

- másvalakiknek a problémáiba képzelik bele magukat, fejlesztve fantáziájukat, empátiás képességeiket;
- felelevenítik és felhasználják eddigi tapasztalataikat, tudásukat, növelik ismereteiket;
- kapcsolatot teremtenek társaikkal, aktívan fejezik ki érzelmeiket, nyitottabbá válnak;
- döntenek, értékelik cselekvésük következményeit.

I. SZITUÁCIÓS JÁTÉKOK — ÉLETHELYZET-GYAKORLATOK

1. FÉRJ—FELESÉG KÖZÖTTI KONFLIKTUS

Fiatal házaspár fél éves kisgyermekkel. A feleség szeretne elmenni érettségi találkozóra. Hogyan oldanátok meg a problémát?

Megoldások:

- I. A férj erőszakos volt, programja lett volna neki is, összeveszttek.
- II. A feleség kieroszakolta az elmenetelt, a férj engedékeny volt.
- III. Megegyeztek, megbeszélték, hogy a férj otthon marad, úgylis keveset van a gyerekével.

Gordon mindegyik módszerére mutattak példát, megbeszéltük, melyik a helyes megoldás (III.).

2. FELESÉG—FÉRJ KONFLIKTUSA

A szituáció hasonló, de a férj szeretne este elmenni a barátaival.

Megoldások:

- I. A feleség sértődötten viselkedett, ő is itthon ül állandóan, szeretne ki-mozdulni, veszekedés lett a vége.
- II. A férj röviden, durván bejelentette, elmegy este.
- III. Megegyeztek, együtt mennek el, s megpróbálják a nagymamára bízni a kisgyermeket.

Ezután a motiválás után — sőt, mindegyik játék után — ömlött a gyerekekből a szó, a vélemény. Kerestük a helyes megoldást, megbeszéltük a viselkedéseket a családban, a munkamegosztást. Elmesélték, otthon ők hogyan látják szüleik problémáját, azt is, hogyan szeretnék ők saját családjukat kialakítani.

GYERMEK ÉS SZÜLŐ KAPCSOLATA

1. Mit tennél a szülő helyében, ha 14 éves lányod este 7 óra helyett 10 órára ér haza?

Megoldások:

- I. Hangoskodás, szidás, testi fenyítés.
- II. Fáradt volt a szülő, igazán nem törődött a gyermekével.
- III. Leült a szülő, kétségbeesetten magyarázta, milyen veszélyek lesnek este 10 órakor egy 14 éves lányra.

Rögtön elkezdtek mesélni, otthon mindez hogyan zajlik. Mi történt a testvérével vagy vele, ha késett. A megoldások értékelésében nem volt összhang. Nem minden gyerek tartotta a III. módszert elfogadhatónak itt, sokan az első mellett érveltek, a szigorú szülőt értékelték többre.

2. Mit tennél a szülő helyében, ha rossz jegyet hoz haza a gyereked?

- I. Szigorúság, büntetés, eltiltás a tv-től, számítógéptől.
- II. Engedékeny volt a szülő: „Ejnye, ejnye, máskor jobban tanulj!”
- III. Leültek, megbeszélték a problémát, a szülő segített a tanulásban.

TESTVÉREK KAPCSOLATA

1. Ajándékot kapnak, de elégedetlenek, mind a kettőnek a másiké kellene. Hogyan oldanátok meg a problémát?

- I. A nagyobb testvér erőszakkal elvette a kisebb testvértől.
- II. A nagy engedékeny volt, s odaadta az övét is a kicsinek.
- III. Kicserélték békésen az ajándékokat.
- IV. Összevesztek, széttört mind a két játék. (I. módszer)

Nagyon sok megoldás született, de ezért írok általában 3 példát, hogy Gordon 3 módszerét alátámasszam, amely szerint értékeltük s besoroltuk a megoldásokat.

2. Reggelizés közben még valamit meg akarsz tanulni, s a kistestvéred ráönti a kakaót a füzetedre. Hogyan viselkedsz?

Megoldások:

- I. Hisztérikusan sírni kezdett, s megütötte a testvérét.
- II. „Legalább nem kell megtanulni!” felkiáltással félredobta a füzetet.
- III. Elmagyarázta testvérének, hogy ebből neki gondja lesz az iskolában, máskor ne csináljon ilyet. Beismerte hibáját is, nem reggelizés közben kellett volna tanulnia.

EGÉSZ CSALÁD

1. 4-es találatuk lett a lottón. Mire költsek el a pénzt.

Megoldások:

- I. Mindenki mást akart venni, összevesztek.
- II. Az apa családfői tekintéllyel győz, a többiek engednek.
- III. Megegyeznek, most mire van szüksége leginkább a családnak. (A nappaliban cserélnek bútort.)

Legjobb megoldásnak a III-t tartották, de véleményük szerint, a II. megoldás volt az életszerűbb.

2. Családi vetélkedő.

Előző órán önkéntes alapon „családokat” alakítottunk. Egy hét állt a rendelkezésükre, hogy felkészüljenek, és bemutassák, hogyan „él családjuk”. Minden család, mindegyik témából készült.

Témák:

- Költségvetés a családban.
- Szabadidő a családban.
- Családi tanács a 14 éves engedetlen fiú miatt.

Minden eljátszott téma után heves vita alakult ki. Természetesen ahány család, szinte annyiféle megoldást láttunk. Különösen a szabadidő eltöltéséről beszélgettünk sokat. Kiderült, hogy keveset vannak együtt a családok, s mindenütt azt játszották el, amit szeretnének, s nem a valóságot.

A „gazdasági témában” több „családban” is reálisan — számlákkal is alátámasztva — az otthon tapasztalt, megfigyelt eseményeket adták elő. A Családi tanácsban az apák szinte mindig szigorúan viselkedtek, az anyák engedékenyebbek voltak, s minden családban más-más büntetést szabtak ki.

Természetesen ez témaként egy-egy osztályfőnöki óra, hiszen 5—6 család készült, s aztán még meg is beszéltek a problémákat.

A szituációs játékokon kívül jól beváltak még a következő játékok is a családi életre nevelés területén (pl. házasság tervezése, társválasztás, párválasztás, önismeret, önkritika).

SZINKRONIZÁLÁS

A játék lényege, hogy a szereplők némán játszanak, csupán gesztussal, mimikával, tekintettel. Aki szinkronizálja őket, azoknak fel kell ismerni, elemezni kell a helyzetet, s „hangosítani”.

Téma:

1. Férj este későn jön haza, hogyan reagál a feleség.
2. Anya a házimunkába bevonná a lányát, de az nem akar segíteni.
3. Az utcán megismerkedsz egy lánnyal.

Sok-sok humor, de félreértés forrása is az ilyen játék. Kiderül, ki, hogyan gondolkodik, mennyire figyelünk egymásra, hogyan tudunk „olvasni” egy-egy tekintetből, gesztusból. Többen is szinkronizálhatják ugyanazokat a szereplőket, aztán megbeszéljük, vajon ők erre gondoltak-e. Ügyelni kell arra, nehogy a szinkronizálók vigyék előre a szituációt, s ne ők irányítsák a jelenetet. Ebben a játékban az a gyermek is aktivizálható, aki nem szívesen szólal meg, de a játékban részt vesz, hiszen itt nem kell beszélnie.

SZÓPÁRBAJ

1. Két testvér, házaspár vagy 2 barát áll egymással szemben. Lehet 5—6 párt is alakítani. Fél perc alatt sértegetéseket kell egymás fejéhez vágni. A témát meg lehet adni (pl. pénz, játék, ajándékozás, tv-nézés: melyik műsort nézzék stb.). Érvelni, vitázni, cáfolni kell. A győztest kihívhatja más, az győz, aki folyamatosan megvédi igazát, vagy aki tovább bírja az érveket.

2. A szereplők ugyanazok, de kedvességeket kell mondani egymásnak. Melyik volt az élethűbb? (A veszekedés.) Mit raktároz el tehát emlékezetünk? (A rosszat.) Mit figyeltek meg inkább otthon, filmekben, színházban? A hangos dolgokat, a veszekedést. Ezért szükséges fejleszteni a tanulóknál azt is, hogy figyeljenek egymásra, figyeljenek a jóra, vegyék észre a szépet is. Alkalmas erre a következő játék.

AKTÍV HALLGATÁS

Párokra oszlik az osztály: A és B jelűek.

1. Feladat az, hogy mindenki mondja el, milyen *jó dolog* történt vele tegnap és ma. Idő: 2 perc.

A=beszélő B=hallgató. Nem szabad beleszólni, csak figyelni. Aztán ezt fordítva is megcsináljuk. A=hallgat; B=beszél.

Nehéznek találták a gyerekek, hogy nem szólhattak bele a beszédbe, rögtön eszükbe jutott valami, azt el akarták mondani.

2. Most mindenki csak azt mondhatja el, milyen rossz történt vele 2 nap alatt. Idő: 2 perc. A → B és B → A.

Melyik volt a könnyebb? A rosszról beszélni. Variáltuk ezt úgy, hogy eddigi életed folyamán milyen jó történt veled? Így már könnyebben ment a beszéd. Volt olyan tanuló, aki úgy gondolta, semmi jó nem történt vele, s csak hallgatott. Aztán engedélyt kértem, hogy a hallgatók elmondhassák, mit hallottak. Célom kettős volt: a) mennyire figyeltek a másikra? b) jó dolognak s fontosnak tartják-e elmondani azt, ami a másiknak örömet szerzett vagy bánatot okozott. Nagyon érdekes óra volt, kiválóan fejleszti az önismeretet, figyelmet; önfegyelemre nevel.

FOGALMI—SZELLEMI ÁRVERÉS

Szintén önismeretet fejlesztő játék. Az árverezendő értékekről kártyákat készítem, ráírtam az értékét is. Mindenki 100 zsetont kap. A játék menete: felolvasom a teljes listát, a kikiáltási árral együtt, majd egyenként megvételre kínálom. Az én listám a következő volt: szerelem, gazdagság, karrier, egészség, népszerűség, hosszú élet, sikeres házasság, 2 egészséges gyerek, műveltség, bejárni a világot, hazugság, alkohol, dohányzás, televízió, újság, háború, erőszak.

Minden fogalom elkelt. Nagyon hangulatos volt az árverés. Érdekesége, hogy még a „negatív” fogalmak is gazdára találtak. Az aukció végén megbeszéltük, hogy ki, mit, mennyiért és miért vásárolt. Volt, aki az „alkoholt” azért választotta, hogy sehol a világon ne legyen senki alkoholista, a „jó házasságot” azért, mert a szülei elváltak stb. Érdekes beszélgetés alakult ki az osztályban. Nem érezték kényszerítőnek a válaszokat, alig várták, hogy elmondják, miért választották éppen azt a fogalmat.

APRÓHIRDETÉS

Társválasztás, párválasztás és önismereti órákra ajánlom.

Feladat:

Írjatok apróhirdetést 10—15 évvel későbbi önmagatokról!

1. Keress: feleséget, férjet, élettársat, barátot, barátnőt!

2. Ajánld magad, mint: feleséget, férjet, élettársat, barátot, barátnőt!

20—25 szótól ne legyen több! Aztán felolvassuk.

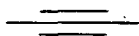
Keresse ki-ki a párját! Nagyon sokan megtalálták a hirdetések között azt, akit kerestek, de sok irreális jellemzés is volt. Megbeszéltük a hirdetések szövegét, tartalmát.

Játszható ez úgy is, hogy előre megírják, beadják, a tanár felolvassa, s megpróbálják kitalálni, ki írta. Mennyire ismerik társaikat? Kinek milyen a jövőképe? Ilyen s ehhez hasonló kérdésekre kaphatunk választ. Sok-sok példát lehetne még felsorolni. Ízelítőként adom közre azokat a játékokat, eljárásokat, amelyekkel sikereket értem el a nevelői, ill. oktatói gyakorlatomban. Az ötleteket színjátészó éveimből, színjátészó vezetői képzésemből, drámatanári kurzusokból és e témakörben olvasott tanulmányokból merítettem. A játékok állandóan bővülnek, módosulnak. Kellő tapintattal, humorral, játékkal sikereket érhetünk el. (Sok játékot adaptálok az irodalom- és nyelvtanórákra is.) Közös élményt, közösen szerzett tapasztalatokat nyújt, melyek segítenek a közösségbe beilleszkedni, a konfliktusokat megoldani, kapcsolatot teremteni.

Nemcsak önismeretre nevelnek a dramatikus játékok, nemcsak önálló gondolkodásra, aktív alkotásra, hanem a másik ember tiszteletére, megbecsülésére is.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- [1] *Debreczeni Tibor*: Szín-Kör-Játék. Múzsák Közm. Kiadó, Bp., 1984.
- [2] *Gordon, Thomas*: A T. E. T.-módszer. Gondolat, Bp., 1990.
- [3] Játékkönyv I—II. Szerk.: Kaposi László, Gödöllői Műv. Központ, 1984., 1987.
- [4] Osztályfőnöki kézikönyv 5—8. o. számára. Szerk.: Dr. Majzik Lászlóné, Tankönyvkiadó, Bp., 1983.

Több tantárgyhoz kínál hasznos ismereteket az a könyv, melyet nevelőknek és tanítványaiknak egyaránt ajánlunk. Főleg a földrajz, biológia, fizika, kémia és történelem tantárgyakhoz illeszkedő könyv egyben bemutatja dr. Pávai-Vajna Ferencet, a geológust és embert, a törzsökös székely-magyar tudóst — akit háromszor temettek el. Érdekes, több mint izgalmas élete sok tanulságot kínál ifjúnak, felnőttnek egyaránt.

Nagy László János: „A csillagok gyermekei vagyunk” c. könyve B/5. formában, 360 oldalon, 130 fényképpel, öt mutatja be. Ára: 280,— Ft.

Annak a kollégának, aki az eladást szervezi, könyvenként 50,— Ft-ot adunk. A megrendelés módja: az összegyűjtött pénzből levonja az 50,— Ft-ot, és darabonként 230,— Ft-ot postáz a következő címre: PIREMON Nyomda, Debrecen, Szikgát, Pf.: 2. 4011. A pénz beérkezése után postázzuk a könyveket. Banki átutalás esetén — pl. könyvtár számára történő rendeléskor — egyszámlaszámunk: OKHRT 342—57142.

Könyvünk tiszta bevételét a mozgássérült gyermekeknek adományozzuk.

Mozgáskorlátozottak
PIREMON Kisvállalata
Debrecen